

ԿՈՍՏԱՆԴՆՆԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ	
ԵՍՏԱՄԲ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ	
47 ոչ սոս	ուրբաթի քրիկուն 87 3
48	չարեքի սոսաւոս 3638
	47 4
	1. Պոլիս 17 օրսոս
11 օրի թիւ	Վեհարի քաղաքի անդ. փր. 11.37
Քրեւի	Սոս. 14.38
Քրեւի Սոսիս	Փր. 4, 5
Արեւիկայի անդ. փր.	Փր. 147.75
	Փր. 57 26
Փր. 4861	348
4865	356
4869	348
Քրեւի	Սոսիս 14.70

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

Ո՛վ է ՊԱՏԱՊԱՐԵՐԻՆ

Սոսիսի չենք կրնար գործունէր նիս բռնել՝ երբոր հրամարեայ քաղ. ժողովոյ անդամոց սմանց Ս. Պատրիարքին ամբաստանելու յանձնարարական համարձակութիւն իրենց հակասահմանադրական պաշտօնադատութեան և անարդէն ընթացիկ հետ կը բազմապատենք:

Գաղ. ժողովոյ արձանագրութիւններէն կ'տեսնուի, որ քաղ. և խառն ժողովները մինչև ներկայ տարւոյն ապրիլի վերջը ճշմարտութեան են, որոց 43ն առանց օրինակու մեծագոյն մասի ներկայութեան կատարուած են:

Սահմանադրութեան 40րդ յոդ. աւանդ կրտ:

Երբ քաղ. ժողովոյ հրամարեային տեսող կամ ուրիշ պատճառաւ պակասող անդամոց թիւն երեքէ հասնի, անմեղ տեղ ուրիշ անդամներ կ'ընտրուին Հնդ. ժողովով: Բայց 43ն երբ որ ընդհանրապէս ըլլայ, քաղ. ժող. 43ն քաղ. անդ. 43ն-ը 43ն տեղ 43ն-ը:

88րդ յոդ. աւանդ ալ այսպէս կը արձանագրէ:

Քառան ժողովոյ մէջ ընտրուած որ չեն է ինքնոյ որոշում արուելու համար, պէտք է որ երկու ժողովները ըզոք 43ն-ը 43ն-ը ընեն: Խառն ժողովը օրինաւորապէս գումարուած համարուելու համար, պէտք է որ ժողովոց երկու ընեն ալ մեծագոյն մասը ներկայ գտնուին:

Սահմանադրութեան այս ամենակարեւոր յոդ. աւանդները ընտ. յարգումն չեն ներկայ փարութիւնն:

Քաղ. ժողովոյ ամբողջութիւնը, ինչպէս յայտնի է, 14 անդամէ բաղկացեալ ըլլալով, մեծագոյն մասը 8 էր, և առանց այս 8 ին ներկայութեան ոչ առանց պէտք էր բացուիլ և ոչ որոշում ըլլալ:

Արձանագրութիւնները կը ցուցնեն, որ քաղ. և խառն ժողովներն ընդամենը 24 նիստ ունեցեր են մեծագոյն մասի ներկայութեան, իսկ 43 նիստ առանց մեծահամարութեան կատարել են:

Ասից դատ, քաղ. և խառն ժողովոց անդամք՝ առանց զատ զատ մեծագոյն մաս ունենալու և առանց զատ զատ քուկարութիւն ընելու ինչպիսիք յուժեր և որոշումներ ըրեր են:

Սահմանադրութեան ոչ 43ն և և սկզբանց եղծի ասից աւելի մեծ և աններկի ապօրինաւորութիւն կը բռնալ ըլլալ, ընթերցողաց կը թողունք դատել:

Եւ ասիպէ քաղ. ժողովոյ հրամարեայ անդամք, Սահմանադրութեան նոյն իսկ հիմնական սկզբունքը յուժած և իրենց պաշտօնն այսպէս ապօրինութեամբ փորած ժամանակին, ապա խաբէրու համար անդամք կը չեղան ինչ և մինչև այսօր կը համարձակին յեղծել:

Թէ ներկայ Սահմանադրութեանը կէտ առ կէտ գործադրելի է, և վերաբնութեան պէտք չունի:

Եւ որ առանց զարմանալիս է, երկրորդական և երրորդական կէտերու վրայ Պատրիարքին դէմ վէճ կը յարուցանեն և զայն Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութեան ընդդէմացող և հակասահմանադրական կամրաստանն:

Ահա ասոր կրտն ուղեւոր կ'ընէ թէ միտքները քամել:

Ս. Պատրիարքին իր գահակարութեան օրէն անկեղծաբար յայտարարեց ի յոր աղբիւն թէ ներկայ Սահմանադրութեան սկիզբանց և ոգւոյն միտքն կրնայ հաւատարմութիւն ուխտել, և մինչև այսօր իւր խօսքին վերայ ան յողող կենարմ քանիցս առաջարկած է երեսփոխանական ժողովոյ: որ Սահմանադրութեանը ժամ առ ժամ վերաբնելով աղբիւն կ'ընտրուին պիտոյի պատասխանելու և ընչդէր գործադրելի ըլլալու վիճակի մէջ զեն, որպէս զի ինք ալ կարող ըլլալ անոր կէտ առ կէտ գործադրութեան հսկել:

Իսկ քաղ. ժողովոյ հրամարեայ անդամք, ընդհանրապէս իրենց հրամարեայ տեսած խառնու հակասակ փարութեան և ապա խաբէրու են: Ո՛վ է գատապարտելին:

Ս. Պատրիարքին 1872 յունիս 2 թ ընդհանուր ժողովոյ մէջ հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է:

Անցեալ օր կը թիկեան էֆ. լուսն քառասուն օր թիկէ Հայոց համար կատարարութեան օրէնք մը կաց Սահմանադրութեան օրէնք է ոյն պէտք է որ ժողովը կամ ընդհանուր ժողովը ինչպէս կամ ընդհանուր ժողովը որ պիտ Պատրիարքին ընտրելիք, իրենց մտադարեայ դրոյն թիկէ այս Սահմանադրութեան օրէնքները կէտ առ կէտ գործադրել անհրժեշտութիւն է: անոր համար որ 43ն և 43ն անց փայլ ուխտելի, և նոյն ատիտին համեմատ շատ մը յոդ. աւանդներ Սահմանադրութեան չեն գործադրուած: Եթէ ճշդիւ կէտ առ զիտ գործադրութեան կը պահանջէք, պէտք է որ 43ն ալ երգ. ամա կը յոմ խառնութեան ուղղէք և 43ն կէտ մէջ ճշդութիւն գործածէք, որպէս զի անպատեհ բողոքներու վերջ արուի: Բայց դուք զիտ զիտ թիկ կարող էք այդ երգ. 43ն ընել: Եթէ կարող էք Պատրիարքին ալ կրնայ հսկել Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութեան:

Դարձեալ:

Եթէ Սահմանադրութեան հսկողը Հայոց Պատրիարքին է, ձեռքս տըռեք որ հսկեմ: մինչև որ այս Սահմանադրութիւնը կէտ առ կէտ գործադրելու համար երգ. 43ն պահանջէք՝ անկարելի է որ քուկարութիւն ընէք: Եթէ Հայոց Պատրիարք երգ. 43ն ընէ Սահմանադրութիւնը կէտ առ կէտ գործադրելու, պէտք է որ երեսփոխանք ալ նոյն ըրողութիւն ընեն:

Աղբիւն ու երեսփոխանութիւնը Ս. Պատրիարքին այս յայտարարութիւնները ըրած են և դիտեն, և այսօր քառասուն օր թիկէ Հայոց համար կատարարութեան օրէնք մը կաց Սահմանադրութեան օրէնք է ոյն պէտք է որ ժողովը կամ ընդհանուր ժողովը որ պիտ Պատրիարքին ընտրելիք, իրենց մտադարեայ դրոյն թիկէ այս Սահմանադրութեան օրէնքները կէտ առ կէտ գործադրել անհրժեշտութիւն է: անոր համար որ 43ն և 43ն անց փայլ ուխտելի, և նոյն ատիտին համեմատ շատ մը յոդ. աւանդներ Սահմանադրութեան չեն գործադրուած: Եթէ ճշդիւ կէտ առ զիտ գործադրութեան կը պահանջէք, պէտք է որ 43ն ալ երգ. ամա կը յոմ խառնութեան ուղղէք և 43ն կէտ մէջ ճշդութիւն գործածէք, որպէս զի անպատեհ բողոքներու վերջ արուի: Բայց դուք զիտ զիտ թիկ կարող էք այդ երգ. 43ն ընել: Եթէ կարող էք Պատրիարքին ալ կրնայ հսկել Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութեան:

Իսկ քաղ. ժողովոյ հրամարեայ անդամք, իրենց ընտրութեան միտքին ներկայ փարութեան կազմութեան եղանակն ընդհանուր ժողովոյ մէջ ուղեւոր չար պաշտպանելէ ետեւ, երբ քաղ. վարչութեան գլխին անցան և անգործադրելի ըլլալը փորձով տեսան, փոխանակ իրենց աննախատեսութիւնն ու անփորձութիւնը խառնութեանը երեսփոխանութեան գիտելու, Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքն իսկ եղծանելու ձեռք զարկին՝ առանց մեծամասնութեան նիտներ ընելով և ձանր ու փափուկ ինչպիսիք որպէս ըլլալով, և իրենց այս ապօրինութիւնը ծածկելու համար կրտական ժողովն ալ իրենց օժանդակ և գործակից ըրին՝ շարունակ խառն ժողով կազմելով, և քաղ. քանակն ու կրտական ինչ իրենք իրարու հետ չփոխելով:

Ո՛վ է գատապարտելին:

Ս. Պատրիարքին առաջարկեց երեսփոխանական ժողովոյ, որ քաղ. ժողովն հանրական խնդրոց դրաղելու և տեսող խորհրդոց վրայ լուսն հսկողութիւն ընելու համար տեղական և գատապարտելին ինչոց ընտրութեան համար երկու մտահամարով ուսման խաբէրու երեսփոխանական ժողովը Ս. Պատրիարքին այս առաջարկութիւնն օրինակը դրանցով ընդունելու և նախորդ վարչութիւնն ալ գործադրելու, իսկ ներկայ հրամարեայ ժողովը չգործադրելու որոշումը: Ի՞նչ է իր ընտրուած մամուտի, այն է ընդհանուր ժողովոյ 1872 յունիս 16 թ նստին մէջ առաջարկուեցաւ իսկ որ տեղական և գատապարտելին մասնաժողովներ տեսող խորհրդոց կարգն անցնին, և ընտրելի քաղ. ժողովին ալ աշխատելու օրու ելաւ: այս երկու նոր խորհուրդները կազմելու: Բայց քաղ. ժողովը մտիկ չըրաւ, ընդհանուր տեսողութեան պաշտօնով դուժ չըրաւ, այլ ամեն մասնաժողովութեանց մէջ ձեռք տնելու պակեց, և այս երաւ ոչ միտքն Ս. Պատրիարքին և քաղ. ժողովոյ, ինչպէս նաև տեսող խորհրդոց և քաղ. ժողովոյ մէջ ծագած անհամաձայնութեանց, այլ և մայրաքաղաքի և գատապարտելին շարունակեալ յոդ. մանց, վրդովմանց, խառնութեանց և վերջապէս Պատրիարքարանի մէջ կատարուած վերջին ուղարկանակարգութեանց պատճառը:

Ո՛վ է գատապարտելին:

ՏՐՈՒՆԱԼ ԲԱՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՂՈՅ ԱՆՊԱՐԱՑ ՈՒՄՆԵ ԲՈՒՆ ԿՈՍՏԱՆԿ

Երեսեալ քաղ. ժողովը՝ նա մասնաւոր անոր երկու անդամները փարագելու Սահման և Վարդապետան ֆրիստատուր էֆէնտիք: Ս. Պատրիարք Հայրն հրամարեայինը, համար ամեն բանարկութիւն ընելէ, ամեն մի քեմպոյն թիւն նիւթելէ վերջը, երբ տեսան որ իրենց ուխտեալ նպատակին չարիք հասնին, ըսկրտն ուրիշ ապագաու միտքի մը ևս դիտել:

Փափագեան և ֆրիստատուր էֆէնտիքներն ուխտեալ նպատակը Ս. Պատրիարքը դահէն ձգել և միանգամայն Սահմանադրութիւնը կործանել է:

Եւ որպէստե երկուքն ի միտքն չեն կարող կատարել ուստի կը փորձեն գործիման տեսողութիւն Սահմանադրութիւնը կործանել, կամ Սահմանադրութիւնը կործանելով զօրիման տեսողութիւն:

Պարզէնք ըսածնիւ:

Իրիման Սրբազանի թիւնովը որք իրենց պարագալու ունին գատապարտել և ֆրիստատուր էֆէնտիք:

ներն և փորթի մաս մը կը կարեն, կարեն ազգը հանդիլ թէ իրիման Սրբազան հակասահմանադրական է, և ասոր համար երկու գիտատար առաջիկութիւն կրնեն: մին է, Սրբազան Պատրիարքը չօր ներկայ Սահմանադրութիւնը առաջիկուն ճշդութեամբ գործադրել կարելի չէ՝ ըսելը, միւրը՝ Սահմանադրութեան վերաբնութիւնը փութացնել ուղեւոր: Կախ այս առարկայ թիւններն հերքենք:

Ա. կ'ի՞նչ ընդունինք թէ ներկայ Սահմանադրութիւնը ոչ տուական ճշդութեամբ՝ այլ սկզբունք և եթէ գործադրելի է ըսելը հակասահմանադրականութիւն է, այն ժամանակ տարակոյտ չը մտար թէ նոյն իսկ գործով հակասահմանադրականը երեսփ. ժողովն է. զի, իրիման Սրբազան իւր գտնակարգութեան հանդիմանուն օրն ի ներկայութեան իրեալ ժողովոյ և Հայ ժողովրդեան ուխտեց Սահմանադրութիւնն սկզբունք և եթէ գործադրելի կրտիք, ժողովն ալ զայս ընդունելու որով տեսք քան զՍ. Պատրիարքը երեսփ. ժողովը հակասահմանադրական եղաւ:

Բ. կ'ի՞նչ ընդունինք թէ ներկայ Սահմանադրութիւնը վերաբնելու ուղեւոր հակասահմանադրականութիւն է, տարակոյտ չը կայ թէ նոյն իսկ գործով հակասահմանադրականը գարձեալ երեսփ. ժողովն է. զի երեսփ. ժողովը Սահմանադրութիւնը վերաբնենելը ընդունելու և զայն իր ինչոց կարգն անցնելու՝ սրով տեսք քան զՍ. Պատրիարքը երեսփ. ժողովը հակասահմանադրական եղաւ:

Աւստի եթէ փափագեան և ֆրիստատուր էֆէնտիք տեսող իւր օրն ուսմանադրականներ են, ինչու Ս. Պատրիարքին առաջ երեսփ. ժողովը հակասահմանադրական չեն ամբաստաներ, որ վերջոյ բնակատարութեամբ անհերքելի ճշմարտութիւն մ'է:

Աւստի ինչ է փոփոխութեան նպատակը, զորիման Սրբազան իրեն հակասահմանադրական աղբիւն համարութեան մերկացնել, և ասով յորին Սրբազանութիւնը տեսողութիւնը վերջը՝ ուղղակի Սահմանադրութիւնը կործանելու աշխատել: Եթէ տար յաջողին, արգէն իրենց ճրուղին առաջին մասը, այն է գործիման տեսողութիւն Սահմանադրութիւնը կործանելու գերը ընցած կըլլայ: զի իրիմանի անկումը Սահմանադրութեան մահն է:

Եթէ այս էֆէնտիքներն այսպիսով իրենց նպատակին չըրան հասնիլ, այն ատեն Ս. Պատրիարքը հակասահմանադրական յայտարարող խառնութիւն դէմ իրենց արքանեակներն ուրիշ խառն մը ուրիշ կազմեն, որ առաջին խառնին հակառակարգը ինչուր դիմակալ վերջոյ բնակատարութեամբ պիտի սկիզբ զընտրութեանական ժողովն իրեն հակասահմանադրական և անվտանգելի հրատարակել և անոր անկումը աշխատել:

Երբ տար յաջողին, կը կարեն թէ այն ատեն գերբաւ կրնան աղբիւն համարել, ըսելով թէ ահա իրիման զիտեալ ժողովն ալ զընտրել և յուրիշ զիտեալ ժողովն սրտովը սրտովը յիտեալ զիտեալն ստացալով, որով իրենց ճրագրին Բ. մասը այն է Սահմանադրութիւնը կործանելով իրիման տեսողութիւնը:

Ահա փափագեան և ֆրիստատուր էֆէնտիքներու ճրագրին համառօտութիւնը:

Սյբ երկու անձինք ազգագալ խորամանկութեամբ առ երեսփ. Սահմանադրութիւնը պաշտպանել ձեւ:

